Cím	***Szovjet avantgárd kaleidoszkóp – Formákra bontás és világalakítás***
Kódok	M-AE-201-B
Hirdető	Mesterképzések Iskolája
Környezet	Tantermi / Stúdió, műterem vagy műhely / Külső helyszín /Online

Kurzus adatok			**Tantárgy adatok**			
Kurzus típusa	Kontaktóra	Otthoni munkaóra	Befoglaló tantárgy	Tantárgy típusa	Félév	Tantárgy kreditértéke
Elméleti előadás és olvasószeminárium	36	114	Elméleti előadás és olvasószeminárium	Kötelezően választható	2026/27 ősz	5

Ajánlás
A kurzus azoknak szól, akik mélyebb betekintést szeretnének nyerni a szovjet avantgárd művészeti és politikai törekvéseibe, hogy a korszak tanulságaira építve tudatosabban alakíthassák a jelen társadalmi folyamatait.

Rövid leírás
A kurzus célja, hogy kaleidoszkópszerű képet nyújtson a szovjet avantgárd törekvésekről 1917 és 1933 között. Az órák során a szovjet avantgárd építészet, film, színház, képzőművészet és tárgytervezés központi tendenciáit, intézményeit tekintjük át egy-egy az órákra feladott szöveg segítségével, valamint művek közös elemzésével-értelmezésével. A szemináriumokon olyan kérdésekre keressük a választ a hallgatókkal, hogy milyen kortárs relevanciája lehet az órán vizsgált avantgard praxisoknak? – miként értelmezhető a politikailag elkötelezett kultúratermelés? – milyen korlátok, veszélyek, adott esetben felszabadító lehetőségek válnak láthatóvá a szovjet avantgárd történetén keresztül a társadalmi cselekvés és az alkotás viszonyában? – milyen tanulságokkal szolgál társadalom- és formalkotás összetett viszonya? – az egymással versengő művészeti felfogások milyen politikai és kulturális vitákat termékenyítettek meg?

Oktatók				
Oktató neve	Elérhetősége	Óraszáma	BIO	Fogadóóra
Borenich Levente	borleves@gmail.com	3x12 kontaktóra		
Tóth Boldizsár	bbbboldizsar@gmail.com	3 meghívott előadó		

Ordasi Zsuzsanna	ordasi.zsuzsanna@kre.hu	3 meghívott előadó		
Sipos Balázs	blzs.sps@gmail.com	3 meghívott előadó		
Őze Sándor	ifjoze@gmail.com	3 meghívott előadó		
András Csaba	andras.csaba@pte.hu	3 meghívott előadó		

Félév menete	
A kurzus formátuma	Órarendi időpontok
Tantermi óra kiegészítve néhány külső helyszínen tett látogatással. A kurzus során az elméleti szövegek nyújtotta szempontok szerint vizsgálunk meg esettanulmányokat.	

Az egyes foglalkozások jellege és ütemezésük, tanári közreműködés jelölése

Hetek	Dátum	Heti tartalom	Műhely/speciális terem
1	2026.09.10.	Bevezető előadás	
2	2026.09.17.	Tárlatvezetés a Kassák Múzeum *Csavargások anarchiában. Szittya Emil* c. tárlatán	
3	2026.09.24.	Szovjet montázsfilm I. Szergej Eisenstein: *Sztrájk*	
4	2026.10.01.	Formalizmus vs. konstruktivizmus (Pier Vittorio Aureli *Architecture and Abstraction* szövegrészlet alapján)	
5	2026.10.08.	Manifesztumok (Bajkay Éva: *A konstruktivizmus*)	
6	2026.10.22.	Szovjet tipográfia – meghívott előadó: Tóth Boldizsár	
7	2026.10.29.	Melnikov építészete – meghívott előadó: Ordasi Zsuzsanna	
8	2026.11.05.	Szovjet montázsfilm II. Dziga Vertov: *Enthuziazmus – Donbassz szimfónia* – meghívott előadó: András Csaba	
9	2026.11.12.	III. Internacionálé emlékműpályázat – meghívott előadó: Őze Sándor	
10	2026.11.19.	Szemiológia és Formalizmus (Manfredo Tafuri: *Architecture and Utopia* szövegrészlet alapján)	
11	2026.11.26.	A szocializmus építése és a Rakparti ház – meghívott előadó: Sipos Balázs (Lukács–Badiou–Groys szövegrészletek)	
12	2026.12.03.	Záró óra	
13			
14			
15			

Kurzusteljesítés feltételei, követelmények és értékelés				
A hallgatók tennivalói, feladatai				
Követelmény, beadandó munka	Értékelés módja	Értékelés szempontjai	Leadási határidő, alkalom	Súly az érdemjegyben

Feltétel 1. Év közben az olvasmányok feldolgozása, megvitatása	szóbeli visszajelzés az órán	az órákon figyel, aktív, kérdései, észrevételei vannak, az órára feladott olvasmányokat elolvasta	A félév közben folyamatosan	50%
Feltétel 2. Év végi dolgozat/alkotás leadása a választott témából	írásbeli visszajelzés	dolgozatát időben adta le, problémafelvetése világos, kritikai szemlélete világos, érvelése meggyőző, a dolgozat nyelvi megformáltsága, terjedelme megfelelő	Előre egyeztetett alkalom	50%
Általános, átfogó feltételek				
aktív órai jelenlét és részvétel				

Jegyzetek és irodalom
Kötelező irodalom
Aureli, Pier Vittorio: *Architecture and Abstraction*, 2023, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts. 165-204. (Formalism, Rationalism, Constructivism c. fejezet) Boris Groys: *The Total Art of Stalinism*, 1992, Princeton University Press, Oxford. (szövegrészletek) Bajkay Éva: *A konstruktivizmus,* 1979, Gondolat Kiadó, Budapest. (szövegrészletek) Tafuri, Manfredo: *Architecture and Utopia. Design and Capitalist Development*, 1976, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts. 150-169. (Architecture and Its Double: Semiology and Formalism c. fejezet)
Kurzus jegyzetei, prezentációi
Ajánlott irodalom
Bakos Katalin; Havas Valéria [szerk.]: *Művészet és forradalom – Orosz-szovjet művészet 1910–1932*. 1988, Szovjetunió Kulturális Minisztériuma, Budapest. Ioffe, Dennis; White, Frederick H.: *An Introduction to the Russian Avant-Garde and Radical Modernism,* In. The Russian Avant-Garde and and Radical Modernism: Introductory Reader, 2012, Academic Studies Press, Boston. Groys, Boris: *Kozmikus szorongás – az orosz eset* **https://exindex.hu/hu/nem-tema/kozmikus-szorongas-az-orosz-eset/)** Forgács, Éva: Fekete négyzet és vörös négyzet. In Holmi, 2001 április Johnson, Samuel: El Lissitzky On Paper, 2024, The University of Chicago Press, Chicago. Nagomedov, Han: Szovejt építészet, 1917 - 1932. In. *Bercsényi28-30, Szovjet Avantgard különszám*, 1978.

Tanulási eredmények	
Tudás	Ismeretekkel rendelkezik a szovjet avantgárd alapvető fogalmairól, elméleti szövegeiről, teoretikusairól. Tájékozott az avantgárd művészek alkotásaival, gondolataival kapcsolatban, azokat saját munkájával párhuzamba képes állítani. A saját művészeti praxisára kritikusan képes tekinteni.
Képesség	Képes átfogó, az órai témákat érintő speciális összefüggések megfogalmazására, a félév során érintett esettanulmányok kritikai megközelítésére, elemzésére. Képes arra, hogy a kurzus által föltárt összefüggéseket kreatív módon integrálja saját tervezői munkájába. Felismeri a művászeti praxisa során felmerülő problematikákat, reflektál azokra.
Attitűd	Nyitott az új elméleti megközelítéseket beépíteni érvrendszerébe, látásmódjába. Érzékenyen, a történelmi precedensekkel felvértezve gondolkodik saját kreatív szerepéről, legyen az az építészet, grafika, textíltervezés, formatervezés, vagy bármely más területen.
Autonómia és felelősségvállalás	Véleményét körültekintően alakítja ki, tájékozódik és felelősséget vállal saját álláspontjáért, véleményét érvekre alapozza. Elkötelezett az etikailag és szellemileg alapos érvelés mellett. Felelősséget vállal akár szóban, akár írásban megfogalmazott véleményéért, közéleti és tudományos téren is.

Felmentés
<u>Nem adható felmentés a kurzuson való részvétel és teljesítés alól.</u> Felmentés adható egyes feladatok teljesítése alól, illetve egyes órákon való részvétel alól. Más, tevékenységgel egyes feladatok kiválhatók. Teljes felmentés adható. A teljes vagy részleges felmentés részleteit a hallgatónak az oktatóval és a szakvezetővel szükséges egyeztetnie.

Tantervi kapcsolatok		
Tantárgy	Kapcsolódó kurzusok (párhuzamosságok)	Kurzus érdemjegy aránya a tantárgyban
A tantárgy előfeltételei a tantervi háló szerint:	Szabadon választott esetén sajátos előfeltételek vagy a kurzus felvételére vonatkozó esetleges sajátos előfeltételek:	Szabadon választhatóként felvehető?
		Igen/Nem

Mesterséges intelligencia használatára vonatkozó irányelvek és szabályok a kurzusban
A mesterséges intelligencia egyetemi használatára a Moholy-Nagy Művészeti Egyetem Mesterséges Intelligencia és Plágiumszabályzata vonatkozik.

Alapanyagigény	Ki biztosítja?
Alapanyagigény 1…	Tech Park / Szak / Hallgató
Eszköz vagy anyagigény 2…	Tech Park / Szak / Hallgató

Egyéb információ, megjegyzések
Szabadszavas válasz szükséges, vagy üresen hagyható Amennyiben a kurzusra vonatkozik a Szellemitulajdon-kezelési Szabályzat 6. § (1) kötelező elem: „A jelen kurzus, illetve az annak során végzett tevékenység az Egyetem 2021. szeptember 1-én hatályba lépett Szellemitulajdon-kezelési Szabályzat 6. § (1) bekezdésének hatálya alá esik, így a résztvevő hallgatók a Szabályzat 6. § (3) bekezdésének megfelelően szerződést kötnek az Egyetemmel többek között arról, hogy a kurzus során előállított szellemi alkotásaikkal kapcsolatos vagyoni jogok, felhasználási jogok átadásra kerülnek az Egyetem részére a hivatkozott szerződésben meghatározott feltétek szerint. Továbbá, a Hallgató a teljes kurzussal kapcsolatban teljeskörű titoktartásra kötelezett - különösen a kurzus tárgyával, a tevékenységgel és az elkészült alkotásokkal, munkákkal, egyéb eredményekkel, továbbá azok elkészítésének körülményeivel kapcsolatban - így azokról információt mással nem közölhet, nem publikálhat, nem hozhat nyilvánosságra, kivéve, ha a kurzus elvégzéséhez aláírt írásbeli szerződésben ettől eltérően rendelkeznek. Fentiek elfogadása a kurzus felvételének alapfeltétele. A „tárgyfelvétel” menüpont kiválasztásával a hallgató kijelenti, hogy tudomással bír ezekről a körülményekről és a vonatkozó szerződés megkötésében közreműködik.